

เอกมนต์ แก้วทองสอน 2554: สุนทรียศาสตร์ในพุทธปรัชญาเถรวาท
ปรัชญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ปรัชญาและศาสนา) สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา
ภาควิชาปรัชญาและศาสนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
รองศาสตราจารย์สุเชาวน์ พลอยชุม, M.A. 98 หน้า

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องสุนทรียศาสตร์ในพุทธปรัชญาเถรวาท โดยทำการศึกษาแนวคิดในสุนทรียศาสตร์และศึกษาคำสอนเรื่องความงามในคำสอนของ พระพุทธศาสนาเพื่อให้ทราบมโนทัศน์โดยรวม แล้วจึงศึกษาวิเคราะห์สุนทรียศาสตร์ในพุทธ ปรัชญาเถรวาท โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคือคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ได้มีการรวบรวมไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎก รวมถึงอรรถาธิบายและทัศนะของนักคิดนักวิชาการ ยุคหลังที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า สุนทรียศาสตร์ เป็นแขนงหนึ่งของปรัชญาในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับการตัดสินคุณค่าในเรื่องของความงาม เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ด้วยผัสสะหรือ ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้สึกในเรื่องของความงาม คำถามสำคัญในสุนทรียศาสตร์ คือ ความงาม คืออะไร ? ความงามมีอยู่จริงหรือไม่ ถ้าความงามมีอยู่จริงแล้วความงามที่ว่ำนั้นอยู่ที่ไหน ? ซึ่งนักปรัชญาหรือนักสุนทรียศาสตร์ต่างก็มีคำตอบแตกต่างกันไปตามแนวคิดของตน เมื่อนำคำถาม เหล่านี้มาใช้กับพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่า ในระบบคำสอนของพุทธปรัชญาเถรวาทกล่าวถึง ความงามใน 2 มิติ คือ ความงามในมิติทางโลกและความงามในมิติทางธรรม โดยความงามในมิติ ทางโลก คือ ความงามที่ชาวโลกพูดถึงหรือเข้าใจกันทั่วไป ได้แก่ ความงามในธรรมชาติและ ความงามในงานศิลปะ ส่วนความงามในมิติทางธรรม คือ ความงามที่เป็นคุณธรรม ได้แก่ ความงามทางพฤติกรรม ความงามทางจิต และความงามทางความรู้ ความงามในมิติทางโลก อยู่ภายใต้การกำกับของกิเลส ความงามในมิติทางโลกจึงเป็นจิตวิสัย ส่วนความงามในมิติทาง ธรรมเป็นสถานะตามความเป็นจริง ความงามในมิติทางธรรมจึงเป็นวัตถุวิสัย ที่มาหรือสาเหตุ ของความงาม คือ ความเป็นระเบียบ ความสะอาด และความบริสุทธิ์ ในคำสอนของพุทธปรัชญา เถรวาทยังแสดงนัยแห่งความสัมพันธ์ของ ความจริง ความดี และความงาม ที่เกี่ยวโยงกันอย่างเป็น ระบบ